

Yttrande Starkare kommuner - med kapacitet att klara välfärdsuppdraget SOU 2020:8

Dnr 00393-2020

Förslag till beslut

Regionstyrelsen lämnar yttrande enligt förslag.

Yttrande till beslutsförslaget

Regionen är övervägande positiv till utredningens förslag. En god kapacitet hos länets kommuner är en förutsättning för länets livskraft och utveckling. Det stärker också möjligheterna till samverkan mellan region och kommuner inom gemensamma verksamhetsområden. Regionen vill dock synliggöra att de kommuner och regioner i Sverige som står för en stor del av den genererade välfärden i hela landet samtidigt har stora problem med avfolkning, försämrad välfärd och ekonomi. För att komma tillrätta med den strukturella problematiken bör regeringen överväga införandet av någon form av regional avkastning på uttag av naturresurser.

Sammanfattning

Den statliga Kommunutredningen har lämnat sitt slutbetänkande. Utredningen lämnar ett flertal förslag på strukturella åtgärder för att stärka kommunernas kapacitet att klara sina välfärdsuppdrag under allt svårare förutsättningar.

Ärendet

Bakgrund

Regeringen beslutade i februari 2017 att tillkalla en parlamentarisk kommitté för att ta fram en strategi för att stärka kommunernas förmåga att fullgöra sina uppgifter och hantera sina utmaningar. Kommittén antog namnet Kommunutredningen. Utredningen har tidigare överlämnat delbetänkandet En generell rätt till kommunal avtalssamverkan (SOU 2017:77) och har nu lämnat sitt slutbetänkande. Utredningen har haft i uppdrag att identifiera kommunernas framtida utmaningar, analysera strukturella åtgärder samt ge förslag på åtgärder som bör vidtas och strategi för genomförandet.

Följande utmaningar för kommunerna har identifierats:

- svag ekonomi
- svårigheter med personal- och kompetensförsörjning
- etablering och integration av nyanlända
- växande och uppskjutna investeringsbehov
- växande anspråk på service och välfärd
- kompetens att klara klimatförändring och hållbar utveckling.

Utredningens förslag

Utredningen lämnar förslag inom ett flertal områden. Nedan återges ett urval av förslagen.

Stöd och incitament för strategisk samverkan och frivillig sammanläggning av kommuner

- Ett statsbidrag införs för kommuner som vill bedriva utvecklingsarbete inriktat på att åstadkomma en mer strategisk samverkan eller en frivillig sammanläggning.
- Staten tar över skulder från kommuner som frivilligt genomför kommunsammanläggningar.

Försöksverksamhet

- Regeringen initierar en försöksverksamhet där kommuner får ges undantag från bestämmelser i lag, förordning eller myndighetsföreskrift. Försöksverksamheten ska syfta till att pröva sätt att stärka kommuners kapacitet, möjliggöra anpassning av verksamhet till lokala förhållanden eller minska statliga regleringar.

Former för stöd och analys för att stärka kommunernas kapacitet:

- En kommundellegation inrättas inom Regeringskansliet. Kommundellegationen och landshövdingarna ges i uppdrag att föra en dialog med kommuner om kapacitetsstärkande åtgärder, särskilt om strategisk samverkan och frivilliga sammanläggningar.

Statens åtaganden och statlig närvaro i hela landet:

- Regeringen bör ta ett tydligt ansvar för statens åtaganden i kommunerna och utveckla det arbete som påbörjats med att garantera statlig närvaro i hela landet.

Införande av en statsbidragsprincip:

- Regeringen lägger fram ett förslag om godkännande av en statsbidragsprincip till riksdagen. Principen ger vägledning vid överväganden om att tillskapa riktade statsbidrag, samt vid utformning och hantering av sådana bidrag. Den tillämpas inte på kostnadsersättningar. Principen innebär bland annat att statsbidrag ska klustras inom lämpliga verksamhetsområden, att bidrag som betalas ut längre tid än två år ska överföras till generella bidrag samt att bidragen ska vara tillräckligt stora för att kunna finansiera betydelsefulla insatser.

Kompetensförsörjning

- Regeringen tar initiativ till att utreda möjligheten till nedskrivning av studieskulder för personer som är bosatta och yrkesverksamma i kommuner med särskilt stora utmaningar gällande kompetensförsörjning.

Digitalisering

- Staten bör ta ett långsiktigt ansvar för att etablera en förvaltningsgemensam infrastruktur för grunddata och informationsutbyte som kommunerna kan ansluta sig till. För att uppnå full effekt krävs att även statliga och regionala aktörer ansluter sig till denna.

Förstärkning av kommunernas planeringsprocesser genom flernivåsamverkan

- Regeringen ger Tillväxtverket i uppdrag att i samverkan med Boverket, Trafikverket och regionerna, stödja strategisk planering i kommunerna för hållbar utveckling i alla delar av landet. Syftet är ett förbättrat samspel och samarbete i lokala och regionala planeringsprocesser för att skapa attraktiva platser för medborgare, företagare och besökare.

Beslutsförslagets påverkan avseende jämställdhet

Beslutet bedöms inte ha någon påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män, flickor och pojkar.

Bilagor:

Remissyttrande

Starkare kommuner – med kapacitet att klara välfärdsuppdraget SOU 2020:8

Protokollsutdrag skickas till:

Verksamhetsdirektör

Regional utvecklingsdirektör